

SYLABUS KURSU SPP709 SOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA MENŠIN

j.s. 2005/2006

Vyučující: PhDr. Imrich Vašečka, vasecka@fss.muni.cz; 26584@mail.muni.cz

V kurzu lze získat informace o největších etnických a národních menšinách v ČR a ve Střední Evropě - o jejich současných problémech, stavu jejich ochrany a možnostech rozvoje. Kurz studentům poskytuje rovněž přehled a kritické zhodnocení problematiky identity, tolerance, soužití a integrace, jak rovněž problematiky diskriminace, etnocentrismu a rasizmu. Kurz seznamuje se sociálními příčinami a souvislostmi těchto sociálních jevů a procesů, jak rovněž s metodami intervence, které podporují integraci etnických a národnostních menšin. Uvedené jevy, procesy a intervence jsou zkoumány z perspektivy menšinových komunit a jejich členů, jak rovněž z perspektivy dominující majority. Kurz vychází ze situace v etnicky diferencovaných zemích střední Evropy, především ČR.

PROGRAM KURZU

1. téma: 20. 2. – 25. 2.

Zoznámenie sa s učebnými textami. Vymedzenie základných pojmov a súvislostí.

Zoznámenie sa s učebnými textami. Prediskutovanie harmonogramu a metodiky štúdia, plánovaných výstupov a spätných väzieb formou dotazov učiteľovi.

Študijné materiály Pojem menšina.

BLOK I

ETNICKÁ DIFERENCIÁCIA A INTEGRÁCIA V ČR

2. téma: 27. 2 – 4. 3.

Pojem menšina

Menšina tzv. objektívne, z perspektívy menšiny, z perspektívy majority. Menšiny z perspektívy právne – politickej a z perspektívy sociálne – politickej.

Študijný materiál:

- Definície menšín.
- Typy menšín.

KONZULTÁCIA: 4. 3. 2006

Riešenie problémov pri výuke.

Prednáška: Etnická diferenciacia ČR.

3. téma: 6. 3. – 11. 3.

Etnická diferenciacia v ČR.

Židia, Rómovia a Nemci ako stredoeurópske menšiny. „Staré“ a „nové“ menšiny v ČR. Češi ako menšina, Češi ako majorita.

Študijný materiál:

- Vašečka, Navrátil. Etnická diferenciacie ČR. ss. 1-3, 17-21.
- Vašečka, I., Rómsky problém ako problém komplexný, spoločenský a dlhodobý.

BLOK II

TEORETICKÁ PERSPEKTÍVA

4. téma: 13. 3. – 18. 3.

Identita.

Schémy prijímania a odmietania identity, podoby identity, podmienky zachovania a rozvíjania.

Študijný materiál:

- Tajfel, H., 1995. *Sociálna psychológia menšín*.

5. téma: 20. 3. – 25. 3.

Tolerancia.

Tolerancia, intolerancia a diskriminácia. Podstata, podoba a zdroje intolerancie.

Rasizmus, antisemitizmus, xenofóbia.

Študijný materiál:

- Vašečka, I., Pojem tolerancie.
- Vašečka, I., Hranice tolerancie.
- Vašečka I., Zdroje netolerancie.

6. téma: 27. 3. – 1. 4.

Spolunažívanie.

Koncepty spolunažívania. Jeho formovanie sa a rozsah.

Exklúzia a jej mechanizmy. Integrácia a jej podoby. Kooperácia.

Študijný materiál:

- Vašečka, I., Spolunažívanie.

7. téma: 3. 4. – 8. 4.

Súdržnosť spoločnosti.

Rozmanitosť a súdržnosť spoločnosti ako hodnota a ako problém. Súvisiace dilemy a problémy.

Študijný materiál:

- - Vašečka, I., P., Navrátil, 2003. Etnická diferenciacie ČR. ss. 4-7, 10-16.

KONZULTÁCIA: 8. 4. 2006

- Riešenie problémov pri výuke.

- Test 1 (témy 2 až 5 včítane).

- Prediskutovanie problematiky spolunažívania a súdržnosti.

- Uvedenie problematiky Bloku 3.

BLOK III

RIEŠENIA PROBLEMATIKY MENŠÍN

Téma 8: 10. 4. – 15. 4.

Prístupy k práci s menšinami.

Zameranie sociálnej práce. Stratégie sociálnej politiky.

Študijný materiál:

- Navrátil, P., Musil, L., 2000. Sociální práce s příslušníky menšinových skupin.

- Vašečka, I., 2003. Prístupy verejnej správy v ČR k riešeniu rómskeho problému. Náčrt problematiky.

Téma 9: 18. 4. – 22. 4.

Integrácia menšín.

Integrácia vylúčených etnických spoločenstiev. Integrácia imigrantov - azylová a integračná politika.

Študijný materiál:

- Horáková, 1997. Problémy integrace etnických menšin.
- Navrátil, P., 2003. Integrace (Romů) v kontextu životních situací. Konceptualizace.
- Přijímání, začleňování a sociální orientace uprchlíků.

Téma 10: 24. 4. – 29. 4.

Intervencie do problematiky menšín I – sociálna ochrana a solidarita s menšinami

Sociálna ochrana. Systémy zabezpečujúce sociálnu solidaritu, spravodlivosť a rovnosť.

Zmocňovanie, štrukturálny prístup.

Študijný materiál:

- Kepková, M., Víšek, P., 1999. Romové v systémech sociální ochrany.
- - Vašečka, Navrátil, 2003. Etnická diferenciace ČR, ss. 7-10.

Téma 11: 2. 5. – 6. 5.

Intervencie do problematiky menšín II – uchovávanie a rozvíjanie odlišnej identity

Hrozby pre identitu menšiny. Konceptie a vzdelávacie programy segregácie, zachovania, submerzie, imerzie.

Študijný materiál:

- Skuttnab-Kangas, 1995. Jazyk a gramotnosť menšiny.

Téma 12: 9. 5. – 13. 5.

Intervencie do problematiky menšín III – ochrana, podpora a rozvoj menšín cestou práva a politických opatrení

Právna ochrana. Ochrana, podpora a rozvoj menšín cestou politických a právnych opatrení.

Multikulturalizmus. Výchova k tolerancii, ochrana a rozvíjanie odlišnej identity. Autonómia menšiny. Vyrovnávacie opatrenia.

Študijný materiál:

- Menšiny a autonómia v západnej Európe. 1995.
- Osobitná ochrana vyčlenených skupín v medzinárodných dokumentoch.

KONZULTÁCIA: 20. 5. 2006

- Riešenie problémov pri výuke.
- Test 2.
- Organizácia ukončenia kurzu.

METODIKA KURZU A JEHO UKONČENIE

Kurz je kombináciou on-line štúdia a priameho kontaktu s učiteľom formou jedného stretnutia za mesiac.

Konzultácie sú v dňoch spoločných stretnutí určených fakultou a podľa dohody s učiteľom na prvom spoločnom stretnutí.

Obtiažnejšie dostupné pramene sú uvedené v elektronickej podobe. Ostatné sú dostupné v knižnej či časopiseckej podobe.

Skúška má primárne písomnú formu. Ústná bude v prípade, že študent opodstatnene nemá možnosť splniť všetky povinnosti počas výuky. Písomná sa skladá z testov, ktoré budú písané počas spoločných stretnutí v apríli a v máji, resp. v máji po dohode skúšobného termínu (úspešnosť pri dosiahnutí 66% bodov a viac). Každý test bude pozostávať z otázok, ktoré budú vybrané z tých, ktoré sú uvedené pri každej téme ako otázky kontrolné. Otázky v testoch budú mať zväčša podobu uzavretých otázok.

Mnohé študijné texty sú v slovenčine – kontakt s písomnou podobou tohoto blízkeho jazyka miernou formou navodzuje situáciu, ktorá je v ďaleko ostrejšej podobe každodenným údelom mnohých príslušníkov národnostných a etnických menšín v ČR.